

Жаратылыш ресурстар жана айлана чөйрөнү коргоо

Природные ресурсы и охрана окружающей среды

Бөлүмдө жер, суу жана токой ресурстары тууралуу маалыматтар камтылды. Адамдын чарбачылык ишмердигинин айлана чөйрөгө жана жаратылыш ресурстарына тийгизген таасири туурасында билдирүүлөр келтирилди, ошондой эле токой, жер жана суу ресурстарын коргоо, аба атмосферасы, коруктар жана улуттук жаратылыш парктар жөнүндө маалыматтар берилди.

Айыл чарба багытындагы жерлер - чарба жүргүзүүчү субъектилери тарабынан айыл чарбанын муктаждыктары үчүн пайдаланылган жерлер.

Запастын жерлери - кимдир-бириөөнүн менчигине же пайдалануусуна берилбеген жерлер. Бул жерлер мамлекеттик менчик болуп эсептелет.

Токой фонду - аймактын токой ээлеген бөлүгү, бирок токой чарбанын муктаждыктары үчүн багытталган жер болсо, анда токой ээлеген бөлүгү да токой фондуна кирет, бул фонд өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт: токой жерлер менен (токой өсүмдүктөрү өскөн жана токой өсүмдүктөрү өспөгөн) токой ээлеген жерлердин жыйындысы (токойдогу айдоолор, чөп чабыктар, жайыттар, суулар, жолдор ж.б.).

Токой ээлеген аянт - токой өсүмдүктөрүнө тийиштүү өсүмдүктөрдүн токой (жыгач) түрлөрү иш жүзүндө ээленген, токой фондунун бөлүгү болуп эсептелген токой жерлердин аянты.

Токойлуулук - токой ээлеген аянттын өлкөнүн жалпы аянтына катышы.

Күтүү максатында кыюу жана тандалма санитардык кесүү - ар түрдүү оору жуккан жана зыянкечтер тарабынан зыян келтирилген бактарды кыюу максатында өткөрүлүп турган, тигилген бак-дарактардын ичинен айрым теректерди жана бадалдарды мезгил-мезгили менен кесүү.

Токойду калыбына келтирүү - кыйылган, өрттөнгөн жерлерде, ээн жерлерде ж.б. токойду калыбына келтирүү боюнча чараларды жүргүзүү, алар токой бак-дарактарын тигүүнү, үрөн себүүнү жана табигый жаңыланууга көмөк көрсөтүүнү камтыйт.

Токой бак-дарактарын тигүү - токой аянттарында көчөттөрдү жана башка отургузуучу материалдарды тигүү.

Токой бак-дарактарынын үрөнүн себүү - токой аянттарында жыгач бак-дарактарынын үрөнүн себүү.

Коруктар - жаратылыш комплекстерин сактап калуу жана изилдөө үчүн чарбалык пайдалануудан алынган, сейрек кездешүүчү же географиялык зоналар үчүн ылайыктуу жер аймактары. Коруктардын дагы бир максаты - баалуу жаныбарлар, канаттуулар менен

В разделе содержатся данные о земельных, водных и лесных ресурсах. Приведены сведения о воздействии хозяйственной деятельности человека на окружающую среду и природные ресурсы, а также охране лесных, земельных и водных ресурсов, атмосферном воздухе, заповедниках и природных национальных парках.

Земли сельскохозяйственного назначения - земли, используемые хозяйствующими субъектами, для нужд сельского хозяйства.

Земли запаса - земли, не предоставленные в собственность или пользование. Эти земли являются государственной собственностью.

Лесной фонд - часть территории, занятая лесом, а также не занятая им, но предназначенная для нужд лесного хозяйства, включает: совокупность лесных земель (покрытых и непокрытых лесом) и не лесных земель (занятых находящимися в лесах пашнями, сенокосами, пастбищами, водами, дорогами, просеками и т.д.).

Покрытая лесом площадь - территория лесных земель, являющаяся частью лесного фонда, фактически занятая лесными (древесными) породами, образующими лесонасаждения.

Лесистость - отношение площади покрытой лесом, к общей территории страны.

Рубки ухода и выборочно-санитарные рубки - периодическая вырубка в насаждениях части деревьев и кустарников, которая проводится с целью рубки деревьев, зараженных и поврежденных различными болезнями и вредителями.

Лесовосстановление - проведение мероприятий по восстановлению лесов на вырубках, гарях, пустырях и т.д., включающих посадку, посев леса и содействие естественному возобновлению.

Посадка леса - работы по посадке семян, саженцев, черенков и другого посадочного материала на лесокультурных площадях.

Посев леса - работы по высеву древесных семян на лесокультурных площадях.

Заповедники - уникальные или наиболее типичные для географических зон участки территории, изъятые из хозяйственного пользования для сохранения и изучения природного комплекса. Целью заповедников служит также восстановление ценных птиц, животных и растений.

Природные национальные парки - участки территории, образуемые для

осүмдүктөрдү калыбына келтирүү.

Улуттук жаратылыш парктары - табигый жана маданий ландшафтардын ыңгайлуу айкалышуусунан улам экологиялык, тарыхый жана эстетикалык жактан өзгөчө баалуу болгон жаратылыш комплекстерин сактоо үчүн түзүлгөн жана рекреациялык, билим берүү, илимий жана маданий максаттар үчүн пайдаланыла турган жер аймактары.

Пайдалануу үчүн жаратылыш булактарынан суу алуу - мындан ары сууну пайдалануу максатында жер үстүндөгү жана жер астындагы көлмөлөрдөн суу ресурстарын алуу көлөмү.

Сууну керектөө (сууну пайдалануу) - чарбалык (өндүрүштүк, ичиле турган, айыл чарбалык) муктаждыктары үчүн пайдаланылган суунун бардык түрлөрүн (жер үстүндөгү жана жер астындагы) колдонуу.

Булганыш агып чыккан суу - тазартылбастан (же чала тазартылган) жана курамында мүмкүн болгон ченден ашык сандагы булганыч заттары бар, кароосуз үстүнкү катмары суу болгон объектилерге кошулган өндүрүштүк жана тиричиликтик (коммуналдык) кир суулар.

Нормага жараша тазаланган булганыч суулар - тийиштүү курулмаларда тазартылып, бул суу жер үстүндөгү жаратылыш суу объектилерине төгүлгөн учурда анын сапаттык нормаларын бузбаган, бардык түрдөгү өндүрүштүк жана коммуналдык булганыч суулар, б.а. бул кир сууда болгон булганыч заттар курамында мүмкүн болгон ченден ашпашы керек (МБЧ).

Аба атмосферасына зыяндуу заттарды таштоочу стационардык булактарга пайдалануу учурунда зыяндуу заттарды бөлүп чыгаруучу кыймылсыз технологиялык агрегаттар (орнотуу, уюштуруу боюнча жабдуулар, аппараттар ж.б.у.с.) кирет.

Туруктуу булактар тарабынан аба атмосферасына зыяндуу заттарды таштоо - чандан жана газдан тазалоочу жабдуулардан өткөрүлгөндөй эле, тазартылбастан да, булгоочу булактардан атмосферага бөлүнүп чыккан бардык булганыч заттардын жалпы саны.

Бөлүнүп чыккан газдардан кармалган (зыянсыздандырылган) зыяндуу заттардын жалпы саны - ишканада болгон, чандан жана газдан тазалоочу жабдууларды пайдалануу менен кармалган (же) зыянсыздандырылган, атмосфераны булгоочу заттардын иш жүзүндөгү көлөмү.

Өндүрүштүн жана керектөөнүн уулуу калдыктары - коркунучтуу (уулуу) таасири бар, зыяндуу заттарды камтыган калдыктар, алар айлана чөйрөгө жана адамга түздөн-түз же потенциалдык коркунучту алып келиши мүмкүн.

Айлана чөйрөнү бир жолу жана кырсыктан улам булгоо - технологиялык процесстерди бузуунун, авариялардын, кырсыктардын, атайын булгоонун натыйжасында абага, суу булактарына

сохранения природных комплексов, имеющих особую экологическую, историческую и эстетическую ценность в силу благоприятного сочетания естественных и культурных ландшафтов, и используемые в рекреационных, просветительных, научных и культурных целях.

Забор воды из природных источников для использования - объем изъятия водных ресурсов из поверхностных водоемов и подземных горизонтов с целью дальнейшего потребления воды.

Водопотребление (использование воды) - использование для удовлетворения хозяйственных нужд (производственных, хозяйственно-питьевых, сельскохозяйственных) вод всех видов (поверхностных, подземных и т.д.).

Загрязненные сточные воды - производственные и бытовые (коммунальные) стоки, сброшенные в поверхностные водные объекты без очистки (или недостаточно очищенные) и содержащие загрязняющие вещества в количествах, превышающих утвержденный предельно-допустимый сброс.

Нормативно-очищенные сточные воды - производственные и коммунальные стоки всех видов, которые прошли очистку на соответствующих сооружениях и отведение которых в поверхностные природные водные объекты не приводит к нарушению норм качества воды, т.е. содержание загрязняющих веществ в этих сточных водах должно соответствовать утвержденному предельно-допустимому сбросу (ПДС).

Стационарными источниками выделения вредных веществ в атмосферный воздух называются неподвижные технологические агрегаты (установки, устройства, аппараты и т.п.), выделяющие в процессе эксплуатации вредные вещества.

Выбросы вредных веществ в атмосферный воздух от стационарных источников - общее количество всех загрязнителей, поступивших в атмосферу от источников выбросов как после прохождения пылегазоочистных установок, так и без очистки.

К общему количеству уловленных (обезвреженных) вредных веществ из отходящих газов относится фактический объем загрязняющих атмосферу выбросов, уловленных и (или) обезвреженных с использованием пылегазоочистных установок на предприятиях.

Токсичные отходы производства и потребления - отходы, которые содержат вредные вещества, обладающие опасными свойствами (токсичностью) и которые могут представлять непосредственную или потенциальную опасность для окружающей природной среды и здоровья человека.

жана кыртышка зыяндуу заттарды бир жолу таштоо.

Айлана чөйрөнү коргоого инвестициялар - ресурстарды сактоочу жана экологиялык кубаттуулуктарды, курулмаларды, жабдууларды, агрегаттарды ж.б. курууга, калыбына келтирүүгө, кеңейтүүгө жана техникалык кайра жабдууга инвестициялардын көлөмү.

Залповое и аварийное загрязнение окружающей среды - случаи разового массированного поступления вредных веществ в воздушный бассейн, водные источники и почву в результате нарушений технологических процессов, аварий, катастроф, умышленного сброса (выброса).

Инвестиции в охрану окружающей среды - объемы инвестиций на строительство, реконструкцию, расширение и техническое перевооружение экологических и ресурсосберегающих мощностей, сооружений, установок, агрегатов и т.д.